

Patrick White

Drevo človeka

Prvo poglavje

Voz je zapeljal med dva velika evkalipta in se ustavil. Takšna drevesa so prevladovala v tem delu gozda, z resničnim veličastjem so se dvigala nad zajedo čistine. Tako se je voz ustavil, popasel kosmato stran drevesa in konj, kuštrav in letargičen kakor drevo, je zasopihal in pognal korenine.

Moški, ki je sedel na vozu, je sestopil. Podrgnil je dlani, bilo je namreč že mrzlo, koder hladnega oblaka na bledem nebu in baker na vzhodu. Zrak je nosil vonj zmrzlji. Mož je pomel dlani in tako je drgnjenje hladne kože okreplilo hladnost zraka in samotnost tega kraja. Ptice so oprezale z vej in oči živali so sledile dogajanju. Moški je dvignil zavoj z voza. Pes je dvignil tacu nad mrvljivščem. Spodnja ustna prepotenega konja se je povesila.

Zatem je mož pograbil sekiro in zamahnil po deblu kosmatega drevesa, bolj da se je zaslišal zvok, kot zaradi česa drugega. In zvok je bil hladen in glasen. Mož je udarjal in udarjal po deblu, dokler ni odpadlo mnogo belih odkruškov. Ogledoval si je brazgotino v drevesnem deblu. Tišina je bila neizmerna. To je bilo prvič, da se je kaj takega pripetilo v tem predelu gozda.

Potem je hitro, kot bi namerno prekinil sanje, razseddal konja, razkrivajoč črni vzorec potu. Prevezal je gležnje iskrivega konjiča in na goli gobec nataknil krmno vrečo. Iz nekaj vreč in mladik si je napravil klonico. Zanetil je ogenj. Na koncu je zazehal, saj je soj tega majhnega ognja v njem zbudil sled topline zadovoljstva. Sled nekega bivanja. Ta mali predel grmičevja je postal njegov zaradi prepletajočega se ognja. Oblizoval in goltal je osamljenost.

Istočasno je prišel tudi mali rdeči pes in se usedel k ognju, blizu, a ne poleg moža, ki ni bil blizek s svojimi živalmi. Ni se jih dotikal ali jih nagovarjal. Zadoščalo je, da so bile blizu, v dostojanstveni razdalji. Tako je pes sedel. Na njegovem obrazu se je zarisala ostra pozornost v poželenju po hrani, saj je bil zaboj s potrebščinami še vedno na vozu. Tako je ostri pes gledal. Zaradi lakote je previdno polagal tace. Njegove rumene oči so v pričakovanju mesa goltale moža.

Mož je bil mlad moški. Življenje se še ni zarisalo na njegovem obrazu. Lepo ga je bilo pogledati in zdel se je dober. Ker ni imel ničesar prikrivati, je morda deloval, kot bi bil zastavil nekaj svoje moči. Ampak to je ironija poštenja.

Vsenaokrog je gozd izginjal. V soju poznga večera, pod belim nebom, so se črne okončine dreves in črno, valeče se grmovje pregibali v enost. Le ogenj je izstopal. V krogu njegove svetlobe je bilo videti brezskrbni obraz moža, ki je svaljkal tobak v dlaneh grobih rok; kvadrat šuštečega papirja je bil prilepljen na njegovo spodnjo ustnico.

Pes je piskal skozi zašiljeni nos. V soju ognja so se svetlikale ščetine njegovega gobca. Oprezal je za koncem tega nezaključljivega dejanja.

Vendar bilo je tam, iz njega se je sukljal dim.

Mož je vstal. Naprašil si je roke. Začel je raztovarjati zaboj s potrebsčinami.

Kako je pes tedaj trepetal.

Bil je zvok pločevinastega krožnika, čaja na pločevini, zamolkel udarec moke. Nekje je tekla voda. Ptice so ščebetale, ko so po vejevu iskale prenočišča. Mladi konj, svetel po grivi, in mladi lačni pes sta bila tam, gledala sta mladega moža. Bila je enotnost oči in plamenenja.

Pozlačeni mož je izrezoval iz kepe mesa. Zavoljo tega je pes poskočil kot podivjani, rdečasti konj. Mož je metal psu, medtem ko se je, v skladu s svojo naravo, pretvarjal, da tega ne počne. Pes je goltal kose mastnega mesa, ovratnica je zdrsnila naprej po vratu, oči so izstopile iz vdolbin. Mož je jedel, požiral s kančkom odurnosti, požiral, da bi spravil navzdol, bil je sam, nato je goltal še vroč, kovinski čaj, kot bi hotel čimprej končati. A prišla je toplina. Sedaj se je počutil dobro. Vohal je dolg, počasen vonj krme, ki jo je v nagobčni vreči poslinil muleči konj. Vohal je vonj gorečega svežega lesa. Glavo je oprl na vlažno vprego, ležečo poleg konja. In neizmerna, labirintna je bila votlina ognja, ki je bila sprejela moža. Razvejal se je in plamenel, žarel in naraščal in iznenada pojental v majhnih oblačkih dima in utrujenih misli.

Ta mož se je imenoval Stan Parker.

Ko še ni bil rojen, je njegova mati mislila, da ga bo poimenovala Ebenezer, a to mu je bilo prihranjeno, ker se je njegov oče, obscena figura z dlakavim trebuhom, zakrohotal. In tako je mati opustila to zamisel. Bila je precej prestrašena ženska, brez smisla za humor, in ko je prišel čas, je svojega dečka poimenovala Stanley, saj je to bilo, konec koncev, dostenjno ime. Spomnila se je tudi raziskovalca, o katerem je bila brala.

Dečkova mati je veliko brala, skozi krhke, zlato uokvirjene naočnice, ki niso ravno zaokrožali njenih vodenih modrih oči, prej so jim dajali nezaščiten videz. Najprej je začela brati, da bi se zaščitila pred strašljivimi in neprijetnimi rečmi. Nadaljevala je, ker je literatura, poleg zgodbe, prinašala nekakšno nežnost, po kateri je hrepenela. Nato je postala učiteljica. Vse to, preden se je poročila. Imenovala se je Noakes. Spominjala se je lastne matere, ki je govorila o stvareh, ki so se pripetile v Domu, pripovedovala je o Noakes, ki se je poročila s kaplanom nekega lorda.

Ženska sama ni nikdar storila česa podobnega. Po nekakšni pomoti ali iz očaranosti se je poročila z Nedom Parkerjem, kovačem iz Willow

Creeka, ki se je redno opijal, nekoč je odgovoril na vprašanje med mašo, in lahko je zvil kos železa v pravo zavezo zaljubljenec. To ni bilo iz plemenitosti, a prisotnost vzkipelih mišic jo je vsaj ščitila. Tako je gospodična Noakes postala gospa Parker in hkrati, na neki način, bolj prestrašena kot kdajkoli prej.

„Stan,“ je nekoč dejala njegova mati, „obljubiti moraš, da boš vedno ljubil Boga in da se nikoli ne boš pritaknil kapljice.“

„Da,“ je rekel deček, saj ni imel izkušnje ničesar od tega in sonce je biló v njegovih očeh.

V dremotnih nedrih ognja, ki ga je bil zanetil, se je mladi mož spominal svojih staršev in Boga svoje matere, ki je bil bledo modra nežnost. Poskušal je ugledati njenega Boga kot dejansko podobo, a ni videl. Sedaj, Gospod, je izrekel, ko je odprtih oči ležal v temi. Včasih je zaslišal očeta, kako preklinja in buha na drugi strani vrat.

Njegov oče ni zanikal Boga. Ravno nasprotno. Bil je kovač in zrl je v ogenj. Bil je po nakovalu in iskre so pršele. Razvnet v lastni moči, gluhi od napeva kovine, vzvišen nad vonjem ožganih parkljev, ni bilo dvoma. Nekoč je na poti domov, iz dna jarka, podložen z rumom, celo govoril z Bogom in ujel krilo nergavega angela, preden se je onesvestil.

Bog Parkerja očeta, je uvidel deček, je bil v osnovi zelo ognjevit Bog, hudouren Bog, ki se je prikazoval med buhanjem, obtožujoč z rogom prisnom. To je bil Bog prerokov. In če že, potem je bil ta Bog tisti, ki ga je deček slutil in se ga bal mnogo bolj od materine podobe nežnosti. Kakorkoli že, na začetku. Na Willow Creeku je Bog krivil drevesa, dokler niso kot brade valovala v vetru, deževal je na pločevinaste strehe, dokler niso celo staroste postale oprezne, manjše in bolj rumenkaste ob svetlobi kadečih se petrolejk, in On je prerezal goltanec starega Joeja Skinnerja, ki si tega ni zaslužil, vsaj ne, da bi kdo za to vedel, bil je dostenjen star lik, ki je rad hranił ptič s krušnimi skorjami.

To je bila ena izmed reči, se je spominjal mladi mož, ki jih njegova mati ni poskušala obrazložiti. „Takšne reči se pripetijo,“ je dejala.

Mati je torej delovala vznemirjeno in se je obrnila vstran. Mnogo je bilo stvari, za katere ni imela odgovora. Zavojlo tega je redko zašla v družbo drugih žensk, ki so praviloma, vsaj mnoge, imele odgovore in če kdaj česa niso mogle obrazložiti, tega ni bilo vredno vedeti. Tako je bila mati Stana Parkerja sama. Še naprej je brala, Tennysona z medeninastimi zaponkami in s stisnjennimi vijolicami v notranjosti, marogastega Shakespearja, ki ga je zajela poplava in zbirko katalogov, letopisov, kuharic ter enciklopedijo in geografski slovar, ki so sestavljali njen izbrano in zaščitno čtivo. Brala je in skrbela za snago, kot da bi lahko na ta način očistila stvari; le da so čas in molji uničevali njen trud, kot so ga tudi duše človeških bitij, ki planejo iz vsake škatlice, v katero so položene.

Za primer, bil je mlad mož, njen sin, ki je sedaj ležal z glavo naslonjeno na vpregi, poleg svojega delčka ognja, ta sin je odvrgel pokrov. Skočil

je ven, brez neprijaznosti, bil je dober fant, kot se reče, dober do svoje matere in vse, kar spada zraven, a nekako ločeno bitje. Ah, je dejala, postal bo učitelj ali pridigar, učil bo besede pesnikov in Boga. V spoštovanju do le-teh je predvidevala, da v vsem sijaju in dobri veri, v katerih bi lahko bile razložene. Ampak sinu, ki je prebral Hamleta v materinem Shakespearju in tiste dele Stare zaveze, v katerih so se ljudje pojavili iz besed, jih podnevi prebiral brenclju ali muhi in ponoči med regljanjem luž, ni bilo treba vpraševati po razlagi. Kakorkoli že, ne še.

Ni bil razlagalec. Namig, da bi lahko bil, je povzročil, da se je premaknil ob svojem ognju. Ni bil nič posebnega. Bil je moški. Do sedaj je uspeval napolniti trebuh. Do sedaj skrivnost ni bila predmet osebnega interesa, dvomi so bili še bežni odmevi. Zagotovo je videl morje in to nemirno kipenje je vanj zajedlo votlino začudenja in nelagodja. Tako tudi besede pesmi, plavajoče v prahu, in lažni poprovci podeželskega kraja ob svitu postanejo osebni. In nekoč je neka ženska, neka pocestnica, ne lepa ne mlada, pritisnila obraz na okno in strmela ven in Stan Parker si je zapomnil njen obraz, ker je oddaljenost, iz katere so strmele njene oči, bila tudi njegova.

Ampak ogenj, je opazil, je pojmal s temi hladnimi mislimi. Zatrepal je, se nagnil naprej in pogrebel po ostankih rdečega ognja, da so prebodli noč s svežim zagonom. Njegov kraj v sedanosti je bil dovolj topel. Na obrobju ognjenega žara je stal mlad konj z upognjenimi koleni, z njegovega gobca je bingljala vreča, sedaj prazna in pozabljena. Rdeči pes, ki je ležal s smrčkom, položenim na tacah, se je po trebuhu splazil naprej in povohljal ter polizal zapestje moža, ki ga je, zvest svojemu načelu, odrinil proč. Pes je ob dotiku zazehal. In tudi mož je bil pomirjen spričo lastne prisotnosti.

Noč je legla na majhen zapred ek svetlobe, preteč, da ga bo zdrobila. Tok hladnega zraka je vlažil veje dreves, valoval čez pokončna debla in prilegal mraz v tokavo. Skale so hrumele hlad. Voda v ovalih, ki so votlili površino kamna, je trdela in pokala.

Prekleta ledeneča luknja, se je mož pritoževal iz polsna, v katerega se je bil pogreznil, in ovil vreče tesneje k telesu.

A vedel je, da mu ni nič storiti. Vedel je, da bo, kjer se je ustavil njegov voz, obstal tudi on sam. Nič mu ni storiti. Iz te celice, v katero je bil zaklenjen, bo napravil največ, kar je mogoče. Koliko volje, koliko usode je bilo vpletene, je bilo težko preceniti. Morda je usoda volja. Kakorkoli že, Stan Parker je bil precej trmast.

Ni bil ne pridigar ne učitelj, te upe je njegova mati gojila skorajda do trenutka, ko so jo položili pod rumeno travo ob okljuki na Willow Creeku. Preizkusil se je v tem in onem. Usmerjal je krdelo koščenih ovac in krdelo zoprne satenaste govedi; v živo skalo je vkopal vodnjak in zgradil hišo ter ubil prašiča; tehtal je sladkor v vaški trgovini, kraljal čevlje in brusil nože. Ampak nobene od teh stvari ni počel dolgo, saj je vedel, da ni namenjeno.

„Tamle jo maha mladi Stan,“ so porekli ljudje, ustne kotičke so zavihali navzdol in pihnili skozi nos, saj so začutili, da se nanj lahko spravijo.

Kajti gledali so čez hodnik in ga videli kot majhnega dečka, kakor piha z mehom poleg očeta, in tam, so čutili, mora ostati.

Da bi lahko ostal, prav po tem je mladi mož Stanley Parker hrepenel; toda kako in kje? Odprta okna na ulicah mest in zakoreninjenega drevesa na prašnih cestah so ga polnila z melanholičnim hrepenenjem po trajnosti. Ampak ne še. Bil je boj dveh hotenj. Že kot majhen deček, ko je očetu držal zveneče podkve, pihal z mehom ali pometal sive odrezke kopit in zao-krožene rumenkaste kupčke govna, je izkusil nesrečo teh hrepenenj. Ah, tukaj, je dejalo sonce in tudi vztrajne muhe, je mir trajnosti; vse te oblike so poznane, dejanje se pričenja iz dejanja, dnevi si sledijo v nizu. Dejansko je bilo težko, da v luči tega stanovitnega ognja ne bi raztolmačil vsega ognja. Poleg tega mu je bil buhajoči in dlakavi oče blizu in precej iskren, je jokal, ko je kovač nazadnje umrl za posledicami ruma in kapi.

Takrat sta se, bolj kot kdajkoli, nostalgijska trajnosti in pandemonij gi-
banja spopadla v dečku, prav tam, v trenutku, ko se je njegovo življenje
končevalo in pričenjalo.

„Vsaj mami boš v tolažbo, Stan,“ je dejala gospa Parker, njen nos se je staniščal in pordel, ne toliko od žalosti kot od spominjanja vseh tistih dogodkov, ki so jo zboleli v neprijaznem svetu.

Deček jo je zgroženo pogledal, ne da bi docela razumel, na kaj je namigovala, ampak zagotovo je vedel, da ne more izpolniti pričakovanega.

Zidovi njune lesene hiše so se že pričeli upogibati. Lažni poprovec je rinil v njegovo blazino in cestni prah je ležal pri nogah. Nekega zgodnjega jutra, ko je bila rosa zunaj njegovih škornjev še mrzla, je vstal in odšel na pot, iščoč trajnost, ne da bi to vedel. Tako je več let prihajal in odhajal. Pridobil ni nič drugega kot nekaj mišic, krast na rokah in prvih črt na obrazu.

„Poglej, Stan, pravi moški si postal,“ je rekla njegova mati nekega dne, ko je vstopil po škripajočih deskah hodnika njune hiše na Willow Creeku in jo presenetil med razvrščanjem stvari v predalu.

Zdela se je, kakor bi prvič v mnogih letih izstopila iz sebe, da bi izrekla presenečeno opazko.

Tudi on je bil presenečen, saj v njegovi moškosti ni bilo nič takškega drugačnega.

Nekaj časa sta bila oba v zadregi.

Kmalu je Stan Parker v materinih ramenih in vratnem hrustancu zaznal slutnjo skorajšnje smrti. Bil je tudi vonj starih pisem v sobi.

Začela je govoriti o prihrankih v banki. „Tudi nekaj zemlje je, leži v hribih tam zadaj, bila je očetova, ne poznam njenega imena, sploh ne vem, če je kdaj imela ime, ljudje so ji vedno pravili Parkerjevina, kadar je bila govor o njej. Torej, ta zemlja je tam. Oče je ni ravno čislal. Nikoli ni bil

očiščena. Zaraščena je, je pravil. A ima zaplate rodovitne prsti. Ko se podeželje odpre, bo morda nekaj malega vredna. Železnica je čudovit izum in seveda dobrodošla pomoč za posestnika. Zato obdrži to zemljo, Stan,“ je dejala. „Varna je.“

Iz glasu gospe Parker je bila ostrgana vsaka sled čustev. Bil je gol in zelo otopel.

Dih mladega moža se je poglobil, srce je udarjalo ob rebra – v sluttnej osvoboditve ali ujetništva? Ni poznal odgovora. Vedel je le, da je ta zaraščena, brezimna zemlja že skorajda njegova in da se njegovo življenje prvikrat izoblikuje.

„Da, mati.“ je odvrnil. Kot vedno, kadar je govorila o pomembnih zadevah. Obrnil se je vstran, da je zakril gotovost.

Kmalu zatem je umrla; dotaknil se je njenih hladnih ruk, jo pokopal in odšel.

Nekateri ljudje so govorili, da je brezčuten, a v resnici je samo ni dovolj dobro poznal.

Skoraj nihče ni opazil, da je mladi mož odšel za vedno; z vozom, ki ga je kupil od Albyja Veitcha, skupaj s kocastim vročekrvnim konjem. Ko so kolesa voza zapeljala po talečih se kolesnicah in so kričeče sove odpireale pot, sta le glava ali dve odvrnili pogled od iztepanja tekača ali gnetenja testa, da bi opazili, da se mladi Stan seli. Kmalu ne bo razloga, da bi se v tem kraju spominjali Parkerjev. Ker sedanost prevlada.

Stan Parker je vozil naprej, čez blato in kamne, proti hribom, kjer je ležala njegova zemlja. Ves tisti dan je bil prežet z ropotanjem in poskakovanjem, boki žilavega konja so se spolzko lesketali v znoju. Pod vozom je lagodno skakljal rdeči pes. Njegov rožnati jezik, daljšajoč se z razdaljo, je pometal po tleh.

Tako so prispeli na cilj in jedli in spali ter se, v jutru zmrzali, ob toplem pepelu, soočili tudi z obetom pričetka nekakšnega življenja. Z vnašanjem smisla v to življenje. S kljubovanjem tišini in skali in drevesu. To se v zamrzlem svetu ne zdi mogoče.

Ta svet je bil še ujet, kakor so bili nameni, hladno, mrakobno. Trava, ki je navadno mesena pod zobmi, bi se pretvorila v trske, ostre kot steklo. Skale, ki so se dozdevno fizično skrčile, so čez noč porasle v sovražnosti. Zrak je pil topla telesa ptic, jih goltal v letu.

A nobena ptica ni padla.

Namesto tega so še naprej drgnile tišino. In mladi mož je, po dobršni meri zehanja in preobračanja v vrečah, kjer so še vedno žgečkali drobci sena, z bolho ali dvema za družbo, odskočil v jutro. Ni mu preostalo drugega.

Grebenje pepela, sekanje z vsem telesom in sekiro, odkruški sivega lesa, teptanje krvi v življenje, in tudi taleča zemlja oživlja, v razpiranju sonca se gugajo in vrtinčijo dolgi trakovi trav, skalovje lega v mir obujene- ga sonca, zvok klokotanja in šumenja vode od nekod se sprva tiho, nato

vse bolj razločno razpre, in venomer dvigajoče se sonce, h kateremu se riše dim, tenak, a odločen, ki ga je bil prižgal mož.

Majhen ptič je pobiskal s pokončnim repom in vzel drobtino, ki je ležala pri moževih nogah.

Moževe čeljusti so zaobjele skorjo starega kruha. Njegove čeljusti, ki so bile lepo izoblikovane, močne, s kocinami sonca na bradi. Bile so zlato.

Skozi moža je prodiral dolg trak toplega čaja. Bil je spokojno vesel.

Z naraščanjem dneva se je dvignil tudi Stan Parker; po postopanju in brezdelnem ogledovanju svoje posesti, se je lotil redčenja gozda. Njegovo prvo drevo je padlo čez belo tišino v salvi listja. To je bilo dokaj preprosto. A v ozadju je zlobno prežalo vojskovanje bodljikavega podrastja, smrtonosnega zavoljo tehnike in vseprisotnosti, ki je napadlo s hrbita in s krvavimi sporočili praskalo svarila v meso. Saj se je bil mož razgalil do temnih in zmečkanih hlač. Privzdignjeno nad to obscenost je njegovo zlato telo kričalo, ne v bolečini, marveč v besnilu nestrpnosti. Omamljen od prihodnosti ni čutil ne rezkih udarcev ne dejanskih ran. Nadaljeval je z delom in sonce je posušilo njegovo kri.

Tako je prešlo mnogo dni, mož je čistil svojo zemljo. Mišičasti konj je stresal z nedotaknjeno grivo, napenjal sledi verig in povzročal premikanje hlodov. Mož je klestil in kuril. Včasih so, obsedena od demonskega namena, njegova rebra plala pod morjem kože. Včasih so njegova, navadno vlažna in premišljena usta otrdela, otrpnila v belih oblogah žeje. Ampak kuril je in klestil. Ponoči je ležal na kopici vreč in listja, na sedaj zmehčani in spokojni zemlji je puščal kosti svojega telesa. Hlodi spanca so ležali mrtvo težki.

Tam, v brazgotinastem gozdu, ki še ni sprejel spremenjene podobe, je mož kmalu začel postavljati hišo ali kolibo. Prinašal je deske, ki jih je pripravil iz hlodov. Počasi. Kopičil je vžigalice. Tako so se kopičili tudi dnevi. Letni časi so se iztekali in pričenjali na čistini, kjer je mož delal. Če so dnevi v njem podžigali nestrpnost, so jo meseci blažili; tako je minevanje časa izoblikovalo in raztpljalo obenem.

Hiša je rasla med evkaliptovimi štori, ki so sčasoma prenehali kraveti. Bila je bolj simbol hiše. Njeni primitivni leseni zidovi so izpolnjevali vinalogo. Imela je okna, ki so prepuščala svetlobo v podolgovato sobo, ter tanek dimnik v obliki vžigalične škatle, iz katerega se je navsezadnje pričel viti dim. Na koncu je pritaknil še verando. Bila je prenizka, precej negostoljuben privesek, ki pa vendar ni zaustavljal. Med drevesi je bilo videti preprosto, a pristno hišo, ki jo je zgradil mož.

Če bi imel sosede, bi jim bilo opazovanje rednega dviganja dima iz vžigaličnega dimnika v utehu. A ni bilo sosedov. Samo občasno, če si prisluhnil sredi mirnega dne, se je zaslišal zvok sekire, kakor utrip lastnega srca, v modri dalji. Resnično od daleč. In še dlje stran: petelin. Morda zgolj domišljija. Bilo je predaleč.

Včasih bi se mož na visokem vozu odpeljal tej dalji naproti. Tedaj je bila čistina polna stokov in cvileža rdečega psa, ki je ostal priklenjen na stebru verande. Dokler ni sčasoma narasla tišina in njegove rumene oči so jo motrile. Papiga je zaprhutala v modrem zraku. Miš se je zasvetlikala na umazanem podu. Zapuščeni pes je bil končno v službi tišine. Ni bil več privezan, niti z verigo, na majhno hišo, ki jo je postavil mož.

Mož bi se vedno vrnil z obloženim vozom. Pripeljal je obdrgnjeno mizo in stole z mahagonijevimi izboklinami na primernih mestih. Pripeljal je železno posteljo, veliko in glasno, ki je imela rahlo ukrivljene palice zaradi otrok, ki so bili tiščali glave mednje. In pripeljal je vse potrebščine, kot so moka, steklenička protiblečinskih tabletk, vloženo meso, kerozin in semenski krompir, zavojček šivank in ovsena krma za kocastega konja ter čaj in sladkor, ki sta se usipala iz vreč, tako da skoraj vedno zahrustaš po njih na utrjenih tleh.

Ko se je mož vrnil, je ovratnica skoraj odrobila pasji vrat; vedno je bilo veselje, navdušenje in vonj prinesenih stvari.

Potem se je nekoč, ko je bil nekaj časa odsoten, morda dlje kot običajno, vrnil z žensko, ki je sedela ob njem na vozlu, držeč desko in svoj ploščati klobuk. Ko je sestopila, se je pes, spuščen z verige, priplazil bliže; še vedno negotov v svobodi in na tresočih tacah je potihov povohljal zavhek njenega krila.

Drugo poglavje

Nižje ob obali je ležal zaselek Yuruga, kamor se je Stan namenil, da bi obiskal bratranca svoje matere z imenom Clarence Bott. Že kot deček v velikih škornjih je spoznal to mesto, pravzaprav je celo nekaj mesecev delal na mlečni kmetiji blizu Yuruge. Pozneje v življenju je mož, kadarkoli se je približal Yurugi, v spomin priklical zaspani, jutranji vonj po kravah, vonj ogretih kanglic za mleko, ki so čakale na splakovanje, in občutek kravjih vimen, sprva ponosnih in gumijastih, na koncu bingljajočih kakor smešna rokavica.

Mož, ki ga je obiskal Stan Parker, je bil dokaj mlad, Clarrie, manufakturist, čigar trebuh je pod kalikovim predpasnikom deloval kot melona. Popolnoma neprimerljiv s silnim zamahom kovaškega očeta mladega moža. Clarrie Bott je bil popolnoma neprimerljiv. On ni preplavljal.

A vseeno, manufakturist je uspel zaploditi tri radoživa dekleta, Alice, Claro in Lilian, in vsa tri so si v času, ko je Stan Parker postal zanimiv, česa frizure navzgor in kazala očitno zanimanje. Ta dekleta so neprestano pekla rahle biskvite, pisala odišavljenia pisma prijateljem, vezla so predpražnike in nadprte, igrala na klavir in si izmišljala vsakdanje potegavščine. Zatorej je bilo naravno, da se je sorodnik Stan Parker, že mlad mož s širokimi rameni, sukal okoli njihove hiše. Saj ne, da bi bilo načrtovano, da

bi se katero od Bottovih deklet poročilo s kovačevim sinom, ki je imel hrapave roke in kolibo nekje v hribih. Jojmene, seveda ne. Ampak mlada dekleta niso bila vzvišena nad vtikanjem biskvitnega piškota v usta mladega moža, da bi videla, če bo ugriznil, in v nadejanju znakov intimnosti so šumljala kakor njihova sodavica. Alice, Clara in Lilian so napeto čakale na priložnost, da bi lahko zavrnil svojega bratranca Stana, ali da bi ga raztrgale, če ga ne bi bilo potrebno zavrnilti. Čakale so. In njihova sodavica je šumljala.

Mladi mož ni zaprosil za roko katere od sestričen, niti poljubiti jih ni poskusil. Čemu je ravnal tako, je težko reči. Bil je zadržan ali kaj podobnega. Saj bi ga, z ozkimi pasovi in ljubkimi prsti ter z darom za zgibanje namiznih prtičev in papirnatih pahljač za pogrinjke, morale povsem očarati. Posledično je postal predmet zasmehovanja v Bottovem gospodinjstvu. Še posebej zatem, ko je, na enem od zadnjih obiskov, odlomil vogal marmornega umivalnika v kopalnici. Hipoma se je potrdilo, da je bil Stan Parker narejen zato, da počne napačne stvari in da se česa drugega od kovačevega sina nikoli ne bi bili smeli nadejati.

Na večer, ko je Stan Parker odkrušil umivalnik, se je v dvorani odvijal ples za nabiranje cerkvenih prispevkov. Takšno dejanje ob takšni priložnosti bi moralo Stana pretresti, a je brcnil marmor v kot, kakor bi šlo za pločevinko ali les. Njegov um je bil dokaj umirjen in okno v njegovi sobi, je videl, je bilo prepolno zvezd.

Vso noč bi godala, ki so jerala valčke sem in tja, ne mogla biti bolj pozorna. Smrtno resen obraz mlađega moža, sedečega v bijočih se oblačilih, je sledil logiki četvorkarjev. Ni ga presenečala. Njihovi zlati vzorci so se združili in razprli. Hihitanje je cvetelo na obrazih deklet. Globoke oči mlađega moža so ga ščitile pred tistimi, ki bi lahko napadla. Bil je skorajda brez zaščite. A nobeno si ni drznilo.

Čez nekaj časa, ko je bil videti, kot da lahko do popolnosti doume plešoče figure, po tistem, ko je zazehal in prekrižal vroči serž svojih nog, se je približala pastorjeva žena, še vsa razgreta od tort, ki jih je spekla, programskih listov, ki jih je razmnožila, ter nahranjenih otrok in zamenjanih plenic, kakor tudi od ljudi potisnjениh skupaj kdove kolikič že tisto noč, približala se je in je urejala, med hlastanjem po zraku in konicami las, ki so zaše v njena usta, neki dogovor zamotane in prefinjene narave.

Komajda je uspel razkrižati noge, že je Stan Parker videl, da je pastorjeva žena odšla in na svojem mestu pustila suhljato dekle.

To dekle je obračalo glavo, je videl, v skoraj vse smeri razen v njegovo.

„Usedite se,“ ji je zapovedal.

Medtem je opazoval lastne noge, kako drsajo naprej in nazaj po pološčenih deskah v nekakšnem dejanju podrejanja ali obrambe.

Dekle je sedlo.

Njene roke so bile zelo tanke.

„To je prvi ples, na katerega sem prišla,“ je dejalo dekle.

Njene roke, ki so bile manj elegantne od rok Alice, Clare in Lilian Bott, so brkljale po modri obleki. Ta je bila opazno prevelika in pravzaprav, izposojena od gospe Erbey, pastorjeve žene, vzeta iz škatle, v kateri jo je hranila.

Stan Parker si je zaželet, da ne bi bila prišla.

„Torej, kakorkoli že,“ je dejal, „vroče je.“

„Zunaj je hladno,“ se je odzvala, dotikajoč se nečesa, kar se je morebiti dogodilo na njeni obleki.

„Ampak vsi ti ljudje,“ je dejal, „ki dihajo v isti sobi.“

„Mar veste,“ je dejala, „gospa Erbey mi je nekoč pripovedovala o vozniku, v knjigi je brala o njem, veste, v enih takih oblek je porabil ves zrak.“

Nato sta se gledala, pod morjem glasbe. Rjavi mož je porumelen. V dih jemajočem trenutku bi dekletovi črni lasje lahko zaplali.

„Mar ne plešete?“ je vprašala.

„Ne,“ je odvrnil.

Kar je še maloprej mislila priznati, zdaj ni več hotela izreči. Pogum jo je prekalil. Namesto tega se ji je na obrazu izrisal nasmešek.

„Tudi gledanje,“ je dejala, „je lahko zabavno.“

Ni zaznala neiskrenosti. Tako ali tako je videl njeno izgubo poguma, že to je bilo preveč.

„Kako vam je ime?“ je vprašala.

„Stan Parker,“ je dejal.

Soba se je vse bolj in bolj polnila z glasbo in smehom plesalcev, zato je bilo težko razločiti predvidljivi odziv, a vedela je, da je vrnil vprašanje.

„Meni?“ so se zasmajala njena tenka usta.

Nakar je sklonila glavo in nekaj hitro načečkala na kos papirja z malim svinčnikom, ki ji ga je ta večer dala ga. Erbey, da nanj zapiše imena partnerjev, ki bi jih zavračala.

Videl je, kako so na spuščenem obrazu potemnele njene veke in sence pod ličnicami.

„Izvolite,“ se je na kratko zasmajala.

„Amy Victoria Fribbens?“ je prebral z opazno dvomečim glasom.

„O da,“ je rekla, „takšno je. Navsezadnje, človek mora imeti ime.“

Pozorne na njene spuščene veke so njegove oči že spregledale to ime kot odvečno oznako. A njene veke tega niso opazile.

Sedaj se je Stan Parker pričel spominjati suhljatega dekleta.

„Saj ste ena od Fibbensovih iz Kelly's Cornerja?“

„Da,“ je odvrnila, zamišljenega obraza. „Ampak v resnici nisem njihova. Moja mati in oče sta mrtva. Sirota sem, veste? In živim pri stricu in teti, ki sta Fibbensova iz Kelly's Cornerja.“

Njena modra obleka je bila precej vznemirjena in ozka prepasica je bila že prevečkrat zavezana.

„Nadaljujte,“ je dejal Stan Parker, „sedaj se spomnim.“

Tako je postal še bolj neprijetno.

Spomnil se je namreč koče na Kelly's Cornerju. Spomnil se je otrok, ki so se igrali na dežju. Tam je bila tolpa Fibbensovih otrok in kadar so šli ven, so hodili v vrsti, njihove bose noge so brcale prah ali čofotale po blatu. Spomnil se je tega dekleta, blata do kolen njenih golih nog. Spomnil se ga je tudi nekoč v čevljih, najbrž prvikrat, ko pa je bilo tako vzgojeno, na čelu vrste Fibbensovih otrok, ki je dekletov sledila.

„Česa se spomnite?“ je vprašala in to poskušala razbrati z njegovega obraza. Ampak ni mogla. Vse, kar je lahko videla, je bil obraz mladega moža in zdelo se je, da še nikdar ni bila tako blizu.

„Česa se spomnite?“ so rekla njena votla usta.

„Vas,“ je dejal. „Ne bi vedel, če je bilo še kaj drugega.“

Če ni koža tega moža iskrena, si je dejala. Skoraj bi se je dotaknila.

„Kot da ni že to dovolj grozno,“ se je nasmejala, varno gugajoč se na rokah.

„Takrat sem delal za Sama Warnerja, zunaj, na Narrawanu. Ob sobotah zvečer sem včasih prišel v mesto.“

„Stric,“ je dejalo dekleti, „je delal za Warnerja, kratek čas.“

„Nadaljujte,“ je dejal. „Kakšno delo je opravljal?“

„Oh,“ je vzdihnila. „Pozabila sem.“

Stari Fibbens je namreč kidal hlevski gnoj in z njim polnil vreče. Bilo je le za kratek čas, saj če se je šlo za strica Fibbensa, je bilo vedno le za kratek čas. Rad je ležal na postelji pod drevesom in od daleč motril nohte na nogah.

Amy Fibbens ni gojila pretirane naklonjenosti do svojega strica ali do svoje tete. Do tega trenutka še ni občutila naklonjenosti do nobenega živega bitja, z izjemo spoštljive in neizpolnjujoče naklonjenosti do gospe Erbey, pastorjeve žene, kateri je od šestnajstega leta pomagala čez dan. Pri njih se njeno življenje ni posebej razlikovalo od tistega, ki ga je bila vajena v Fibbenovi koči. Brisala je nos vrsti otrok. Mešala je jutranjo ponev s kašo. A je tudi pojedla ostanke pudingov. In res je nosila čevlje.

Torej je imela rada gospo Erbey. Ampak Amy do tedaj še ni bila ljubljena, z izjemo nestrpne materine ljubezni, tisti kratki čas pred njenim smrtjo. Suhljato dekleti je pričakovalo, da se bo sčasoma pripetilo nekaj takega, saj se pripeti, ampak ta pričakovana so bila plašna in povsem neutemeljena.

Misel jo je sredi glasbe obdala s tišino in mladi mož, poživljen od vprašanj in odgovorov, je bil pripuščen malo bliže in je bil vesel.

Stan Parker je pomis�il, da ni še nikdar bil tako blizu kakšnega dekleta. Niti tistim ustom neznane ženske, hrepeneče za okenskim steklom. Suhljato dekleti mu je postal domačno v letih tištine, ki sta jih presedela. Saj je pojenjala majava glasba, kakor tudi glasovi plesalcev, prepričanih v lastno lepoto in pamet. Zgolj dekletov obraz, s katerega je zdrsnilo prikrivan-

je, ni bil prepričan na ta način. Stan Parker je prepoznal to dekleti. Tako, kakor so prepoznani vsi nezavedni predmeti, in z enako nostalгиjo, kot je, na primer, prepoznana pločevinasta skodelica, stoeča na nepobrisanih drobtinah na površini človekove lastne mize. Ničesar si ne gre želeti bolj od te preprostosti.

„Iti moram,“ je dejala Amy Fibbens in vstala v svoji čudni obleki.

Kaj počne Stan, ki ga je nekdo po rokavu popackal z gorčico, vso noč s tisto Fibbenovo deklinom? Je Clara vprašala Lilian.

„Saj še ni tako pozno,“ je dejal Stan.

„Pravzaprav je,“ je vzdihnilo dekleti. „Dovolj imam že tega.“

To je bilo res, vedel je. Tudi njega je že bolel obraz. Le čakal je, da mu bo povedano.

„Ampak ne dopustite, da vas odvrnem,“ je dejalo dekleti z dobršno mero sposojene taktnosti.

Sledil ji je iz sobe, njegov hrbet je zastiral pogled na njen odhod tistim, ki so opazovali.

Njuni koraki, če ne tudi njuni glasovi, so se prepletali s praznimi ulicami mrtvega mesta. S temnih pivnic so visele železne verige in težak vonj po politem pivu. Sanje so se lomile od oken. In mačke so dvigovale pokrov z vse vljudnosti.

„Sprašujem se, če bo to mesto še vedno tu čez tisoč let,“ je zazehala Amy Fibbens.

Njegov um je okorno potipal in se predal. Ni dojel poante. Ampak ni podvornil v trajnost.

„Ne bi me skrbelo, če ga ne bo,“ je vzdihnilo dekleti.

Od čevljev jo je bolelo in kolesnice na obrobju mesta so bile globlje.

„Zlahka bi živel tisoč let,“ je dejal iznenada. „Zakaj? Ker bi videl, kako se dogajajo stvari. Zgodovinske stvari. In videl bi drevesa, ki se spreminjajo v premog. Spominjal bi se fosilov – kakšni so bili, ko so še hodili naokoli.“

Nikdar prej ni rekел česa takšnega.

„Morda bi se zgodilo preveč,“ se je odzvalo dekleti. „Morda bi bil kje fosil ali dva, ki se ju ne bi želeti spomniti.“

Sedaj sta bila že na obrobju mesta. Spotikal sta se mimo kravijih gmot. Bil je vonj po ovcah in po vodi, ki je hlapela iz blatne Jame. In kmalu rumeni Fibbensov vetrolov, štrleč navzven, in rumene slamice luči, ki je iz razpok v zidovih padala v temo.

„Torej,“ je dejala, „tukaj si sezujem čevlje.“

„Najbrž res,“ je dejal.

Spraševal se je, če ni morda to dekleti navsezadnje le polno vseh žavb. Bilo je koščeno in odrezavo.

Hlipanje hodečega otroka ni ostalo ujetno med zidovi.

„A-myyy?“

„Da, teta,“ je zaklicalo dekleti.

Senca gospe Fibbens se je težko privzdignila v sveže oblike na krhki postelji. Trebuh z njenim sedmim je bil strašljiv.

„Kakorkoli že,“ je dejala Amy Fibbens, „veliko sva se pogovarjala. O mnogih stvareh.“

To je bilo res. Pogovarjala sta se skorajda o vsem, saj bi besede občasno lahko vstale v priložnost in bi iztisnile cele svetove.

Kot bi tema iztisnila bel obraz pod prašnim drevesom.

„Boste sploh še kdaj prišli na ta kraj?“ je vprašalo dekle.

„Naslednjo soboto,“ je dejal navadno počasni mož.

In znova je bil presenečen.

Pod žalostnim drevesom, bolj listnatim kot lubjastim, ob dekletovem zabrisanem obrazu, manj oblik kot hrepenenu, v brezoblični krajini kravijih dihov in flanelastih ovčjih povračajev, je bil njegov namen popoln.

„Oh,“ je dejala. „V tem primeru.“

„A-myyyyyy!“ je poklicala teta Fibbens, senca se je zakrotovičila na njeni grozljivi postelji. „Nehaj čebljat in prid noter.“

„Da, teta,“ je dejalo dekle.

„Lahko bi bla tud mrtva,“ se je pritoževala senca, „pa bi sam muhe dojele. Tu ležim, se stegujem, že odkar sem do kraja spila svoj čaj.“

Bili so ljudje v tem kraju, ki so znali povedati, da je gospa Fibbens groba kot vrečevina.

Prevedel Urban Belina

Marcello Potocco Začudil te je ...

I.

Pišem iz Pise, s svojega konca postelje. Z eno žensko si več ne pripadava. Prsti na telefonu se selijo k tebi; edina komunikacija, predali za sporočila so zdaj drugačni od lin za golobe pismenoše na palačah ob Arnu. Antene štrlijo. – Pošiljam ti fotografije gotskih hiš, da bi videla

njihovo popolnost. Morda pogrešaš negotovost, ker na njih manjkajo ljudje. Kdaj pa kdaj je človek šibek. Zato. – Ne piševa o imenih in voda na slikah je odveč. Ne rabiva odsevov. Zadosti je ena panorama mesta namesto črk. Zabrisane linije vetra so preglasile dihanje dvorišč, pišeš

med pogolnjenimi kosmi zraka. Pod antenami ni dihanja; le tipke pod mehkimi blazinicami. Zdaj, ko sva daleč, znam spraševati – še skelijo prsti pod lasmi? Še boljša najina zrcala, dve črki, ki ju izgovarjava namesto imen? Zato. – Da molk ne pregazi negotovih rok kot včasih pregazi ljudi?

II.

Pišem ti iz Ljubljane – najina sporočila so sestavljena iz pojasnjevanj. Ampak Ljubljanice nisi zamenjala za Arno, jaz pa ne slik v spominu za realnost. Odgovarjava si, kakor sva si zmeraj. Z eno razliko. Piševa sistematično in po alinejah. Mogoče je red navidezen, pomisljaji skrivajo stvari, ki jih je treba brati med vrsticami. V mestu, kjer prebиваš – in v mestu, kamor se bojiš vrniti. Prestrašeni

človeški klizi; nečloveške atmosfere krajev. Vse se spreminja v stavke, ki ne nosijo navajenih pomenov. Obstaja trud, da se sporazumeva prek elektronskih programov, a tvoj glas mi beži skupaj z glasovi drugih, čedalje bolj. Vem, da nisi mirna; da pod oknom, za ruševinami, že dan ali dva